

Llogateres del món

El inquilino

JOSÉ ANTONIO NIEVES CONDE, 1957

Int.: Fernando Fernán-Gómez, María Rosa Salgado,
José Marco Davó, Francisco Camoiras

Espanya.

VE. 95'. DCP.

El inquilino, José Antonio Nieves Conde, 1957

12 de maig de 2026	21 h	Sala Laya
15 de maig de 2026	20 h	Sala Chomón
29 de maig de 2026	17 h	Sala Chomón

Un matrimoni amb quatre fills, a punt de ser desnonat del seu habitatge a causa de l'enderroc de l'edifici on viu, busca incansablement un altre lloc on poder viure. Mentre demanen ajuda a una agència immobiliària, a un banquer i al promotor que ha adquirit el bloc, els obrers encarregats de la demolició els deixen habitar l'últim pis que han d'enderrocar. Així, mentre el bloc on han viscut es va ensorrant, Evaristo i la seva dona Marta han de trobar a contrarellotge una nova llar.

La paròdia i l'humor van ser, i continuen sent, eines de qüestionament del sistema. Per aquest motiu, durant el franquisme, els directors i guionistes que volien tractar temes que podien resultar espinosos als ulls dels censors van recórrer sovint a la tradició del sainet com a estratègia discursiva crítica. A mitjans dels anys cinquanta del segle passat, moment en què es va rodar la pel·lícula, la manca d'habitatges que complissin unes condicions mínimes d'habitabilitat era una realitat punyent a les grans ciutats espanyoles. A aquesta mancança s'hi afegia la necessitat de disposar d'allotjaments per al desplaçament de població des de les zones rurals cap a les ciutats, un fenomen que cada cop era més estès.

Al llarg dels anys cinquanta i seixanta, el cinema espanyol de ficció va retratar repetidament aquesta realitat, amb més o menys duresa segons les inclinacions i preferències dels seus autors: des d'una altra obra clau en la filmografia de

***El inquilino*, José Antonio Nieves Conde, 1957**

Nieves Conde, com *Surcos* (1951), fins a *Esa pareja feliz* (Juan Antonio Bardem i Luis García Berlanga, 1951), *Cerca de la ciudad* (Luis Lucia, 1952), *Historias de Madrid* (Ramón Comas, 1958), *El pisito* (Marco Ferreri i Isidoro M. Ferry, 1959) o també *El verdugo* (Luis García Berlanga, 1963).

El Madrid que reflecteix *El inquilino* viu aquestes mateixes tensions que la pel·lícula retrata amb duresa, tot i que en to paròdic. La burla del discurs oficial, de la manera de representació de la propaganda del NO-DO i dels discursos grandiloqüents dels polítics franquistes és força evident, i es revela com una “paròdia d’una Espanya de proletaris”, tal com la descriu l’investigador de cinema Luis Deltell en el títol d’un article de referència sobre la pel·lícula. Aquesta crítica cap a les polítiques del franquisme també ho va ser, de manera indirecta i no intencionada, cap a José Luis Arrese, aleshores ministre de l’Habitatge, que es va sentir directament interpel·lat pel film i va activar-ne el procés de censura després de la seva estrena.

Fotograma del film afectat per la censura

***El inquilino* i la censura franquista**

El inquilino constitueix un exemple únic en la història del cinema espanyol per la seva relació amb la censura i amb l’administració de l’Estat. Estrenada amb correccions menors indicades per la Junta de Censura de la Direcció General de Cinematografia, va ser posteriorment prohibida i retirada de les sales (després de la seva estrena al Cinema Rialto de València el 24 de febrer de 1958). A més, la productora va ser obligada a modificar diverses escenes (entre elles el final) per iniciativa del ministre de l’Habitatge arran d’una denúncia d’un delegat provincial. Van començar així dos anys de pugna ministerial, marcats també pels successius intents de Nieves Conde de desbloquejar la situació i aconseguir que la pel·lícula pogués tornar a les sales. Finalment, el Ministeri d’Informació va acceptar les objeccions, va revisar la pel·lícula en profunditat i va imposar insercions, supressions i modificacions, la principal de les quals va ser el canvi del final per un de més optimista i d’acord amb el règim. Aquesta versió censurada és la que finalment es va exhibir, cinc anys després de la primera estrena en versió íntegra.

Llogateres del món

L'aparició d'una còpia no censurada dècades després va permetre que José Antonio Nieves Conde, el 1993, tornés a proposar la versió inicial, que va completar amb la incorporació del tràiler de la pel·lícula, textos en què s'expliquen qüestions relatives a la pel·lícula i al procés de censura, i escenes de la versió censurada, incloent-hi el final imposat.

Un projecte de restauració de Filmoteca Española

El Centre de Conservació i Restauració de Fons Fílmics Carlos Saura de Filmoteca Española ha dut a terme el treball de restauració d'aquest títol a partir de la versió no censurada elaborada pel mateix director el 1993, considerada pel cineasta com l'original i que es completa amb continguts extres que aporten valor al mateix film. La base de la restauració de la imatge ha estat el negatiu d'imatge de la versió censurada, completat amb les imatges de la versió sense censura de la còpia de 1993. L'àudio i la imatge han estat tractats eliminant o minimitzant ratlles, taques i marques d'empalmament i de projecció.

Filmoteca Española desenvolupa anualment un programa de restauracions, digitalitzacions i recuperacions. Les més recents s'incorporen a un catàleg de difusió amb l'objectiu d'afavorir-ne la divulgació i el coneixement en altres institucions, canals i mitjans, així com en festivals tant d'àmbit estatal com internacional. *El inquilino* s'afegeix a aquest catàleg juntament amb altres projectes recents de recuperació vinculats a l'obra de cineastes com Basilio Martín Patino, Carlos Saura, Iván Zulueta, Cecilia Bartolomé o Nadia Werba.

Restauració de 2025 per la Filmoteca
Española en col·laboració amb la família de
José Antonio Nieves Conde, a partir dels
negatius originals i d'una còpia de 35mm.

Llogateres del món

La lluita per un habitatge digne ha esdevingut un dels principals fronts de mobilització dels nostres dies. En l'anomenada crisi de l'habitatge, convergeixen la violència dels desnonaments, la tensió entre especulació i drets fonamentals, i un nou paisatge de la precarietat que redibuixa els conflictes de classe.

Adaptem a les nostres pantalles el cicle *Un planeta de inquilinos*, coprogramat per la Filmoteca Española i el Círculo de Bellas Artes, per interrogar, amb una selecció de pel·lícules de nacionalitats i èpoques molt diferents, la naturalesa transversal d'una crisi que no és exclusiva del present. Ho fem ampliant l'abast del programa amb títols i propostes que il·luminen la història de transformacions urbanes i lluites veïnals a casa nostra. Així, resseguim des de Barcelona les traces cinematogràfiques d'un conflicte que connecta moments històrics i ciutats de tot el planeta.

Llogateres del món, uniu-vos!

Més informació del cicle

FilmoTeca
de Catalunya

 **Generalitat
de Catalunya**

Filmoteca de Catalunya
Plaça Salvador Seguí, 1 – 9
08001 Barcelona
+34 935 671 070
filmoteca.cultura@gencat.cat
www.filmoteca.cat